

FRIROMSDEBATTEN

- en ny debattform -

 Informasjonskontoret
for folkehøgskolen

 Folkehøgskole
forbundet

 Højskolerne

FRISKOLERNE

efterskolerne

FRIROMSDEBATTEN - GUIDE TIL EN BEDRE OFFENTLIG SAMTALE

Samtaler i demokratiet for demokratiet

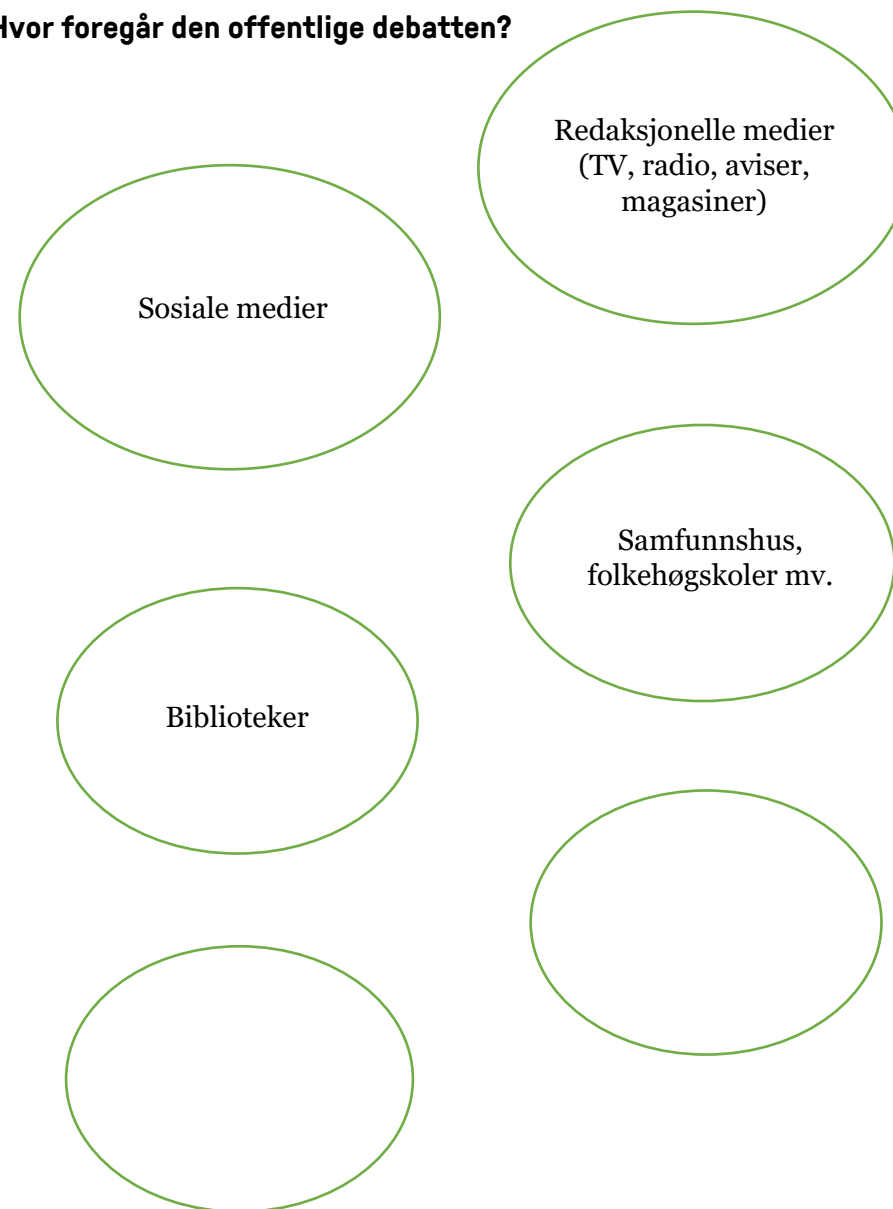
De nordiske demokratier er ikke bare en styreform. Det er også en livsform og en samfunnsform, som - med Hal Kochs ord - hviler på en forståelse av at det er samtalen og den gjensidige forståelsen og respekten som er demokratiets vesen. Det er i den offentlige debatten, hvor våre meninger møtes og brytes, at nye løsninger oppstår, når vi respektfullt og med åpent sinn lytter til og lærer av hverandre.

Vi trenger slett ikke være enige om alt. Faktisk finns det både viten og visdom å hente i uenigheter oss imellom. For uenighet tvinger oss til å sette oss selv i den andres sted, å se tingene fra den andres synspunkt. På den måten åpner vi for nye innsikter i hvordan vårt samfunn kan se ut, i stedet for å puste til polariseringstendensene.

"Dets væsen beror på dette, at man mødes og tales ved, at man gjennom samtalen når til en bedre og rimeligere forståelse og derudfra formår at træffe en afgørelse, som ikke alene tjener en enkelt person eller klasse, men som tager billigt hensyn til helheden." – Hal Koch om demokratiet

Gjennom den offentlige samtalen kan vi destillere hverandres viten og omsette den til nye, varige løsninger på konkrete og presserende problemer. Vår evne og vilje til å snakke sammen og lytte til hverandre på tross av til tider store uenigheter, er vårt demokratis sanne styrke.

Hvor foregår den offentlige debatten?

Blir vi klokere? - Den offentlige samtalen under press

I de senere årene har den offentlige debatten i økende grad vært preget av grøftegraving, hvor debattantene låser seg fast i meninger og holdninger av motsatt karakter. Synspunkter i denne type debatt er ofte så lite forklart at det kan være vanskelig å bringe økt forståelse inn i bildet. Det er imidlertid forståelsen som gjør det mulig å få innsikt i de grunnleggende verdiene og rasjoner bak motpartens holdninger og argumenter.

Denne tendensen betyr for eksempel at politikere lettest kommer til orde når de fremmer motsetninger, trusler og skremmebilder, som samlet forsterker opplevelsen av konflikt. Denne tendensen betyr også at det er blitt vanskeligere å få taletid i mediene med ukontroversielle synspunkter og nyanserte budskap.

Disse tendenser fjerner oss fra en samtalekultur og nærmere en ropekultur, hvor vi med viten og vilje snakker forbi og ikke med hverandre. Og denne formen for *konfliktholdning* er det neppe noen som blir klokere av, akkurat som den sjeldent vil bringe nye løsninger på banen. Det er langt mer sannsynlig at den blott puster til polariseringen og får oss til å grave våre holdningsgrøfter et spadestik dypere.

Friomsdebatten - en ny debattform

Det er denne utviklingen *friomsdebatten* vil forsøke å motvirke. *Friomsdebatten* er utviklet for å kunne trenge dypere ned i de aktuelle politiske konfliktene, som så ofte strander i polemikk, og nyansere dem ved å gi rom for både tvil, om- og ettertanke. Dessuten forsøker *friomsdebatten* å skape grobunn for initiativer til nye løsninger ved å la publikum delta og bidra i en konstruktiv dialog med debattantene.

I det følgende kan du lese om hvordan *friomsdebatten* er bygd opp og hvordan du selv kan arrangere en slik debatt.

PRINSIPPER FOR FRIOMSDEBATTEN

- 1) Utgangspunkt for en *friomsdebatt* er alltid en konflikt/uenighet
- 2) Tøff ved problemet, respektfulle over for hverandre
- 3) De som har møtt opp (*deltakerne*) skal involveres
- 4) Frihet til å være uenige uten å bli uvenner
- 5) Frihet til å argumentere, lytte og å bli lyttet til
- 6) Frihet til å kunne anerkjenne andre holdninger, synspunkter og verdier enn dem du selv står for
- 7) Frihet til å tvile, bli klokere og endre mening underveis

FORMÅLET MED FRIOMSDEBATTEN

1) Gjør alle involverte i debatten klokere på konflikten

Et sunt og velfungerende demokrati forutsetter veloplyste borgere. Hensikten til *friomsdebatten* er først og fremst å øke alle involverte partenes forståelse av og innsikt i den aktuelle konflikten.

2) Lære å være i uenighet og konflikt

Uenighet er ikke farlig - den kan faktisk være produktiv. Det krever imidlertid at man snakker og lytter til hverandre med respekt og forståelse. *Friomsdebatten* forsøker å skape et rom hvor dette er mulig.

3) Fremme løsningsorienterte initiativer

Ved *debattantene* og det *deltakende publikums* samlede kraft forsøker *friomsdebatten* å skape nye løsninger på alle nivå.

4) Øke den politiske tilliten og det demokratiske engasjement

Ved å fasilitere en nyansert og respektfull politisk samtale forsøker *friomsdebatten* å øke tilliten til det politiske systemet og dets evner til å løse problemer.

AKTØRER I FRIOMSDEBATTEN

Debattpiloten

Debattpiloten er den primære drivkraften i utviklingen, arrangementen og fasiliteringen av *friomsdebatten*. *Debattpiloten* velger tema for debatten, finner sted for arrangementet og inviterer *debattantene* og *deltakerne*. Under selve debatten fungerer *debattpiloten* som ordstyrer og leder *debattantene* og *deltakerne* sikkert igjennom debattens runder.

Debattantene

Debattantene er, som navnet mer enn antyder, de (to) personene som med *debattpiloten* som ordstyrer, skal diskutere det valgte tema for debatten. For en mer utbytterik debatt bør *debattantene* alltid være grunnleggende uenige om debattens sentrale konflikt.

Deltakerne

Publikum til *friomsdebatten* kalles bevisst for *deltakerne*. Det er nemlig en grunnforutsetning i debattformen at alle er invitert til å delta aktivt i debatten. I *friomsdebatten* er det derfor dedikert en hel runde til dialog mellom *debattantene* og *deltakerne*.

Hjelperne

Det er alltid bruk for en ekstra hjelpende hånd til å ta seg av praktiske ting. *Hjelpernes* rolle kan variere alt etter behov. Det viktigste er at de er oppmerksomme og klare til å trække til hvis det oppstår behov under veis.

Medarrangører og samarbeidspartnere

Ofte kan det være en god idé å involvere én eller flere samarbeidspartnere til å arrangere og avvikle en *friomsdebatt*. Det kan for eksempel være lokale medier og virksomheter, bibliotek, lokalforeninger, menighetsråd, utdanningsinstitusjoner, osv.

FRIOMSDEBATTENS RUNDER - FRONTER, REFLEKSJON, INITIATIV

En friomsdebatt består alltid av tre runder, som avvikles i en fast rekkefølge. Det er viktig å sette av rikelig med tid til alle rundene og å overholde den fastsatte tidsrammen for hver av de.

RUNDE 1: FRONTER

Konfliktens sentrale uenigheter tegnes tydelig opp. I stedet for å skjule konflikten skal vi åpne den opp og tørre å anerkjenne den.

RUNDE 2: REFLEKSJONER

Debattantene forholder seg til motpartens argumenter, konfliktens dilemmaer og egen tvil.

RUNDE 3: INITIATIVER

Deltakerne og debattantene bidrar med konkrete ideer og initiativer som kan bringe oss videre.

RUNDE 1 – FRONTER

Formål

I den første runden presenteres frontene slik at vi tydelig kan se hva som er konflikten, og hva det er uenighet om. Konflikten er en uunnværlig del av enhver debatt. Derfor tar alle *friomsdebatter* utgangspunkt i en konkret konflikt. Målet med *friomsdebatten* er ikke at debattantene skal bli enige eller oppnå konsensus, men at deltakerne blir klokere på konflikten og dens dilemma.

Fokuspunkter

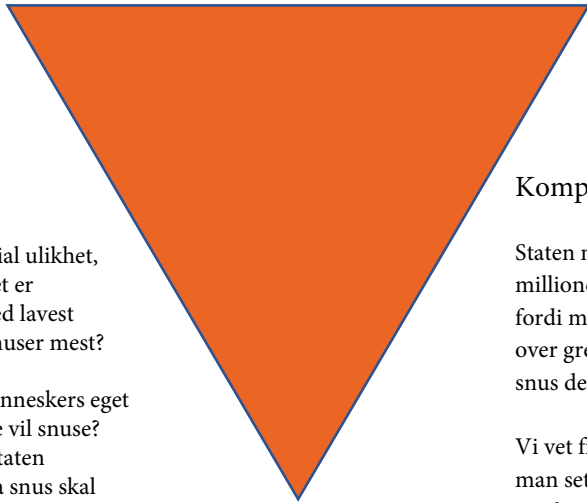
- Hva er problemet?
- Hva består konflikten i?
- Hvor er debattantene uenige?

Fremgangsmåte

- Debattantenes argumenter
- Deltakernes bidrag med andre argumenter

FRONTER - TRAKTMODELLEN

Tema: Skal vi heve prisen på snus?

Nyanser

Skaper det sosial ulikhet, når vi vet at det er mennesker med lavest inntekt som snuser mest?

Er det ikke menneskers eget frie valg om de vil snuse? Hvorfor skal staten bestemme, hva snus skal koste?

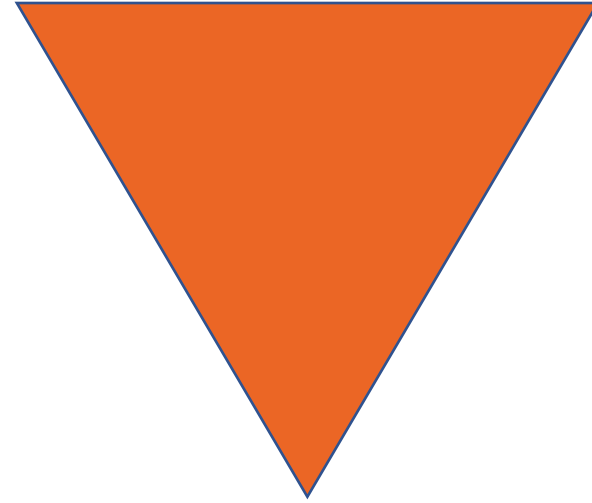
Ja Nei

Kompleksitet

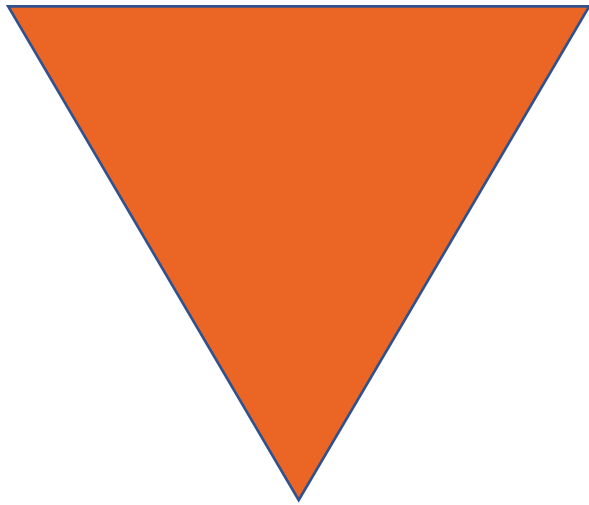
Staten mister mange millioner i avgifter, fordi mange vil kjøre over grensen og kjøpe snus der eller på taxfree.

Vi vet fra røyking at hvis man setter opp prisen markant, så er det helt sikkert at færre unge vil begynne å snuse.

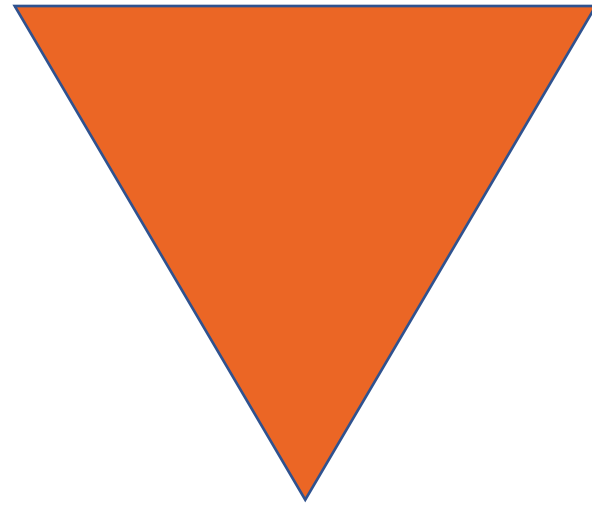
Din egen debatt

Din egen debatt

Din egen debatt

RUNDE 2 - REFLEKSJONER

Formål

I andre runde skal vi bli litt bedre kjent med *debattantene* og komme tettere på hvor deres holdninger og verdier kommer fra. *Debattantene* vil bli bedt om å forholde seg til hverandres beste argumenter - også selv om de ikke er enige i argumentet. Formålet med runden er å vise konfliktens dilemma og åpne opp rommet for å gi plass til *debattantenes* egen tvil. Det at *debattantene* får rom til å anerkjenne hverandres argumenter, åpner debatten slik at den blir mer fri og tillitsbasert og gir nye perspektiver.

Fokuspunkter

- Det personlige spørsmålet
- Hva er motpartens sterkeste argument?
- Hvor er det dilemma?
- Hvor er du selv i tvil?

Fremgangsmåte

- Debattantene reflekterer
 - Deltakerne lytter
-
-

REFLEKSJONER - DET PERSONLIGE SPØRSMÅLET

Hvorfor bli personlig?

Det personlige spørsmålet er både et bærende element og et springende punkt i *refleksjonsrunden*. Spørsmålet skal menneskeliggjøre *debattantene* for å skape gjenkjenning. På denne måten senker man garden hos *debattantene* og fremmer den gjensidige forståelsen og respekten, som er avgjørende for en nyansert samtale.

Optimalt er det personlige spørsmålet til en viss grad koblet til *friomsdebattens* overordnede tema. Men de kan også gjerne være formulert så bredt/generelt at de kan benyttes på tvers av debatter.

Idéer til spørsmål

- Kan du fortelle om et menneske som har gitt deg noen verdier som du bærer med deg i livet ditt?
- Fortell om tiden du ble født og vokste opp i. Hvordan har det preget deg?

Hvordan snakket dere om dette emnet i barndomshjemmet ditt?

RUNDE 3 - INITIATIVER

Formål

I tredje runde er *deltakerne* i fokus. Det er *deltakerne* som først skal komme med nye idéer og initiativer som kan bringe oss videre. Det kan være helt konkrete forslag som *deltakerne* selv vil ta initiativ til, men det kan også være gode idéer til hva *debattantene* kan gjøre.

Debattantene blir først bedt om å forholde seg til de forslagene som *deltakerne* har kommet med. Deretter kan *debattantene* selv foreslå egne initiativer eller fremheve de som de vil ta med seg videre i deres liv.

Fokuspunkter

- Hvilke råd vil dere gi *debattantene*?
- Hvilke initiativer mener dere det bør tas?
- Er det initiativer som dere selv kan og vil ta?

Fremgangsmåte

- *Deltakerne* kommer med forslag til initiativer
 - *Debattantene* forholder seg til forslagene og kommer selv med forslag
-
-

ROLLEFORDELING

Debattpilotens rolle

- Skape klarhet om formålet med debatten
- Holde strukturen (blant annet tiden)
- Styre debatten (holde rommet "fritt")
- Involvere *deltakerne*
- Være nysgjerrig (uten å være forutinntatt)
- Tørre å lytte

Deltakernes rolle

- Ingen spørsmål
 - Kommer med andre argumenter
 - Bidrar med initiativer
-
-

RUNDOWN

Fronter

Presentere frontene

Bruk evt. sitater fra tidligere uttalelser

Oppfølgende spørsmål

Uttdyp uenigheten med:

- Eksempler
- Poenger
- Verdier
- Konsekvenser

Spørr etter motdebattantens beste arguemnter

Hvor er *debattantene* mest uenige?

Summer opp konflikten

Avslutt *frontrunden*

Overgang til *refleksjonsrunden*

RUNDOWN

Refleksjoner

Begrunn personlige spørsmål i temaet

Still det personlige spørsmålet til hele salen - og hør de to *debattantene* svare

Se saken fra motpartens synsvinkel (bytt gjerne stol)

Hva er din motparts sterkeste argument (ikke enighet!)

Dilemma?

Tvil?

Drømmer om fremtiden

Oppsummering

Avslutt *refleksjonsrunden*

Overgang til *initiativrunden*

RUNDOWN

Initiativer

Deltakerne summer to og to over spørsmål. Hvilke råd vil dere gi *debattantene*?

Plenum

Hvilke initiativer mener dere det bør tas?

Debattantenes reaksjoner (etter to-tre innlegg/forslag)

Andre initiativer?

Konkretiser tiltakene - første skritt, hvem, hva, når?

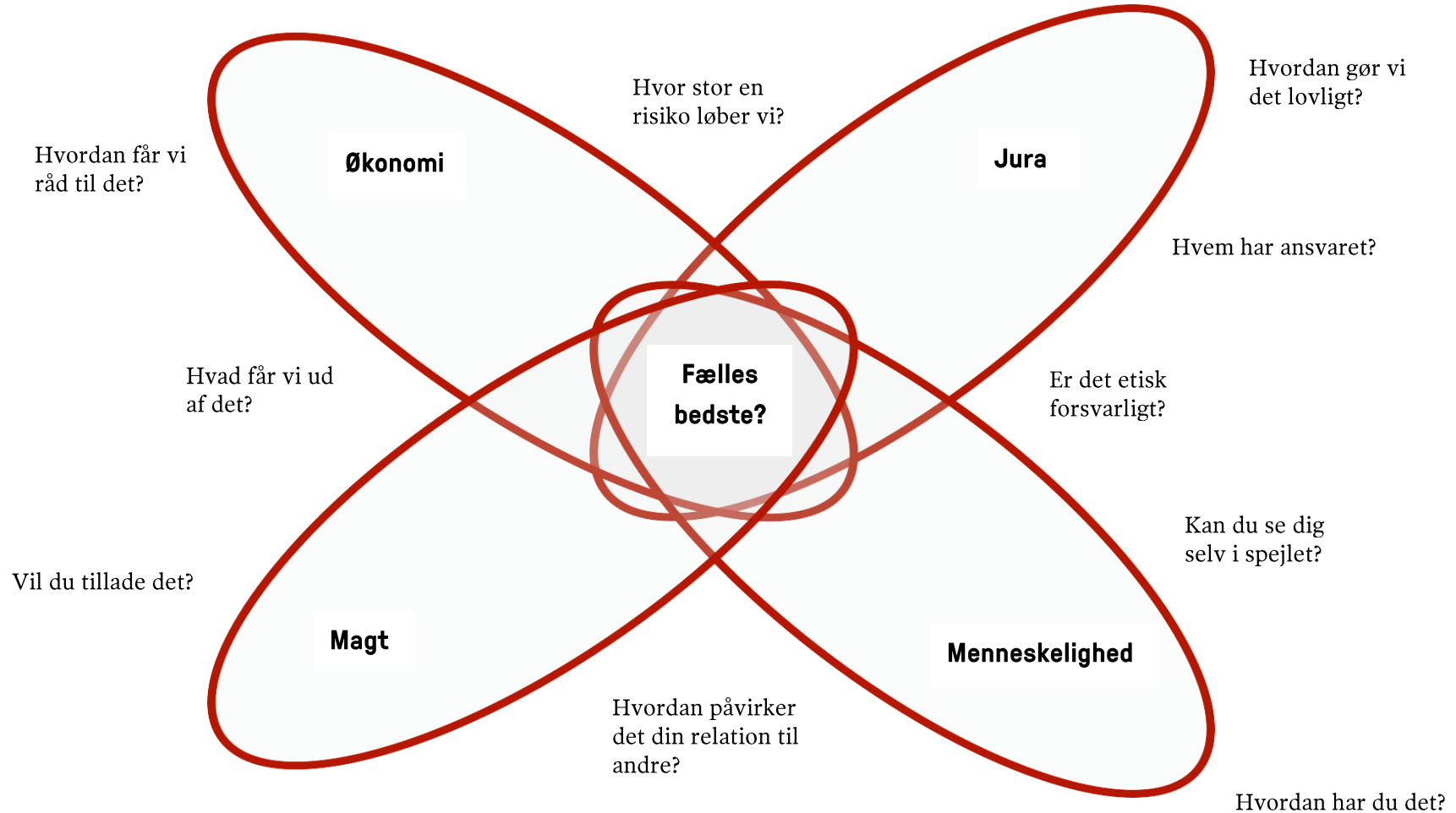
Ble dere klokere?

Oppsummering

Takk for nå.

SPØRGETEKNIK – RATIONALER

Når vi vil undersøge eller påvirke en sag, spørger vi for at undersøge og opbygge argumenter. Vi henter eller opbygger argumenter i forskellige *rationaler*. Nogle personer taler ensidigt ud fra et bestemt rationale. Hvis man ikke er bevidst om det, kommer man let til at tale forbi hinanden. I en forhandlingslignende situation er det ofte hensigtsmæssigt at tale ind i *fællesmængden* – der hvor rationalerne mødes. Før det kan lade sig gøre, er det vigtigt at lytte aktivt og anerkende alle de rationaler, der er i spil. Når man opsummerer andres pointer, er det lettest, hvis man tager udgangspunkt i det rationale, de taler ud fra. Hvad er det, man bekymrer sig for eller værner om, når man taler ud fra et givent rationale?

VEJEN TIL FRIRUMSDEBATTEN

1. Vælg et tema

Brainstorm over potentielle emner. Det skal gerne både være aktuelt, relevant og være præget af stærke holdninger.

2. Træk fronterne op

Find frem til debattens mest oplagte fronter og skærp dem med tragtmodellen.

3. Udvælg Debattører, sted og dato

Undersøg hvilke Debattører, der ville være relevante at have med. Find gerne flere, hvis nu din førsteprioritet ikke kan. Hav tid og sted klar, inden du inviterer. Mandag er ofte en god dag for folketingspolitikere.

4. Inviter Debattørerne

Kontakt og inviter Debattørerne via e-mail i første omgang. Følg eventuelt op med et telefonopkald, hvis du ikke får svar.

5. Inviter Deltagerne

Inviter Deltagere til din debat. Stedet for debattens afholdelse vil typisk gerne hjælpe. Desuden giver Frirummet også gerne en hånd.

VEJEN TIL FRIRUMSDEBATTEN

6. Promover debatten

Skab opmærksomhed omkring debatten. Det kan fx være via SoMe, eller du kan tage kontakt til lokale nyhedsmedier.

7. Lav et manuskript

Udarbejd et manuskript, du kan støtte dig til, når du afvikler debatten. Frirummet sender gerne et eksempel til inspiration.

8. Henvend dig til Debattørerne

Sæt en telefonsamtale med hver Debattør i stand, hvor du fortæller om debatformen og sikrer, at fronterne er på plads. Her kan du også danne dig et klarere indtryk af, hvad Debattørerne vil lægge vægt på.

9. Det praktiske

Få de praktiske opgaver ifm. debatten på plads. Sæt stole frem, hæng plakater op, klargør mikrofon og højtalere, lyssætning osv.

10. Afhold debatten

Du er nu klar til at afholde din Frirumsdebat. Tag Debatpilot-kasketten på og spred dine vinger – Go' tur!

IDEER TIL FRIROMSDEBATTER

Dato	
Tidspunkt	
Sted	
Tema	
Front	
Debattanter	
Deltakere	
Medier	
Partnere	

IDEER TIL FRIROMSDEBATTER

Dato	
Tidspunkt	
Sted	
Tema	
Front	
Debattanter	
Deltakere	
Medier	
Partnere	

IDEER TIL FRIROMSDEBATTER

Dato	
Tidspunkt	
Sted	
Tema	
Front	
Debattanter	
Deltakere	
Medier	
Partnere	

IDEER TIL FRIROMSDEBATTER

Dato	
Tidspunkt	
Sted	
Tema	
Front	
Debattanter	
Deltakere	
Medier	
Partnere	

OM FRIROMMET

Frirummet har siden 2016 arbejdet på at forbedre den offentlige samtale. Den store fælles samfundssamtale, der handler om, hvordan vi vil leve med hinanden. Det er sket gennem debatformen Frirumsdebatten, hvor forskellige og modsatrettede synspunkter mødes i en kritisk konstruktiv dialog – faciliteret af uddannede Debatpiloter. Sideløbende er der igangsat et pædagogisk arbejde, som træner skoleelever i at være trygge i uenighed og bidrage til den offentlige samtale.

Bag Frirummet står de frie skoler: Højskolerne, Efterskolerne og Friskolerne. Disse skoler udspringer af en folkeoplysningstradition, som både handler om at være aktiv medborger – og om hvordan vi sammen kan udvikle demokratiet og tage samfundsansvar.

De frie skoler er kendetegnet ved at være værdibaserede. Sammen med skolernes vide frihedsgrader giver det mulighed for at udvikle nye demokratiske tiltag og initiativer, der rækker langt ud over skolernes undervisningspligt. Frirummet er en manifestation af den samme samfundsforpligtelse, som Højskolerne, Efterskolerne og Friskolerne har. Vi tror fuldt og fast på, at »Det Danmark, der taler sammen, hænger sammen«, og at en levende samfundsdebat, hvor meninger mødes og brydes, er afgørende for vores demokrati.

Læs mere på frirummet.org

Det danske Frirommet har siden 2016 arbejdet med å forbedre den offentlige samtalen. Den store fælles samfunnsamtalen som handler om hvordan vil vil leve sammen med hverandre. Det har skjedd gjennom debatformen friomsdebatten, hvor forskjellige og motsattrettede synspunkter møtes i en kritisk konstruktiv dialog - fasililert av kursede debattpiloter. Parallelt er det satt igang et pedagogisk arbeid, som trener skolelever i å være trygge i uenighet og bidra til den offentlige samtalen.

Informasjonskontoret
for folkehøgskolen

Folkehøgskole
forbundet

HØJSKOLERNE FRISKOLERNE EFTERSKOLERNE